

2024/1717

20.6.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2024/1717,

13. juuni 2024,

millega muudetakse määrust (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkte b ja e ning artikli 79 lõike 2 punkti c,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Koosõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 3 lõikega 2 moodustab liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirikontrollita ala, kus on tagatud isikute vaba liikumine ja kus sellega seoses rakendatakse välispiirikontrolliga, varjupaiga ja sisserändega ning kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaseid meetmeid.
- (2) Sellise ala loomine, kus isikud saavad vabalt liikuda üle sisepiiride, kuulub liidu suurimate saavutuste hulka. On oluline, et sellise usaldusel ja solidaarsusel põhineva ala tavapärase toimimine ja tugevdamine oleks liidu ja selles osalema nõustunud liikmesriikide ühine eesmärk. Sellega seoses peaks sisepiiridel piirikontrolli ajutine taastestamine olema erandlik ja seda tuleks kasutada üksnes viimase abinõuna, asjakohasel juhul asjaomaste liikmesriikide ning komisjoni kui aluslepingute täitmise järelevalvaja vaheliste konsultatsioonide ja koostöö alusel.
- (3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2016/399 ⁽⁴⁾ (edaspidi „Schengeni piirieskirjad“) on sätestatud normid, millega reguleeritakse isikute liikumist sisepiirikontrollita alale (edaspidi „Schengeni ala“) ja sellelt alalt välja ning isikute liikumist Schengeni alasse kuuluvate liikmesriikide vahel.
- (4) Viimastel aastatel on Schengeni alal olnud enneolematuid probleeme, mis ei ole oma olemuse tõttu piirdunud vaid mõne üksiku liikmesriigi territooriumiga. Need on toonud esile asjaolu, et avaliku korra ja julgeoleku säilitamine Schengeni alal on jagatud vastutus, mis nõuab nii liikmesriikide kui ka liidu tasandi ühist ja koordineeritud tegevust. Samuti on need juhtinud tähelepanu lünkadele kehtivates õigusnormides, millega reguleeritakse Schengeni ala toimimist nii välis- kui ka sisepiiridel, ning vajadusele luua tugevam ja kindlam raamistik, mis võimaldaks Schengeni alal tekkivatele probleemidele tulemuslikumalt reageerida, et tugevdada vastastikust usaldust ja solidaarsust ning tagada, et sisepiiride ületamisel isikuid ei kontrollita, olenemata nende kodakondsusest, võimaldades samal ajal liikmesriikidel reageerida tulemuslikult probleemidele, millega nad kokku puutuvad.
- (5) Välispiirikontroll ei ole üksnes nende liikmesriikide huvides, kelle välispiiril seda tehakse, vaid kõigi sisepiiridel piirikontrolli kaotanud liikmesriikide ning liidu kui terviku huvides. Liikmesriigid peavad tagama oma välispiiride haldamise ranged standardid, muu hulgas piirivalveametnike, politsei, tolli ja muude asjaomaste asutuste tõhustatud

⁽¹⁾ ELT C 323, 26.8.2022, lk 69.

⁽²⁾ ELT C 498, 30.12.2022, lk 114.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 24. aprilli 2024. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 24. mai 2024. aasta otsus.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1).

koostöö abil. Liit toetab neid aktiivselt, pakkudes asjakohaste liidu asutuste kaudu rahalist toetust ning hallates nõukogu määrusega (EL) 2022/922⁽⁵⁾ kehtestatud Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi. Välispiiride suhtes kohaldatavaid õigusnorme tuleb tugevdada, et paremini reageerida neil piiridel viimasel ajal esile kerkinud uutele probleemidele.

- (6) Euroopa integreeritud piirihaldus põhineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/1896⁽⁶⁾ sätestatud neljatasandilisel riiki sissepääsu kontrolli mudelil. Piirikontroll, sealhulgas meetmed seadusliku piiriületuse lihtsustamiseks, on Euroopa integreeritud piirihalduse keskne osa. Piiriülese kuritegevuse, eelkõige rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise, inimkaubanduse ja terrorismi tõkestamiseks ja avastamiseks välispiiridel peaksid liikmesriigid koos määrusega (EL) 2019/1896 loodud Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiga rakendama Euroopa integreeritud piirihaldust neljatasandilise riiki sissepääsu kontrolli mudeli põhjal.
- (7) COVID-19 pandeemia on näidanud, et ohud rahvatervisele võivad nõuda ühtseid norme, millega reguleeritakse liitu reisida soovivatele kolmanda riigi kodanikele kehtestatud reisipiiranguid. Kui välispiiridel võetakse nende ohtudega tegelemiseks ebajärjepidevaid ja erinevaid meetmeid, mõjutab see negatiivselt kogu Schengeni ala toimimist, vähendab prognoositavust kolmanda riigi kodanikust reisijate jaoks ning pärsib kontakte liidu ja kolmanda riigi kodanike vahel. Selleks et Schengeni ala edaspidisteks COVID-19 pandeemiaga võrreldava ulatusega probleemideks ette valmistada, tuleks luua uus mehhanism, mis võimaldaks liidu tasandil koordineeritud meetmeid aegsasti vastu võtta ja kaotada. Uut mehhanismi tuleks välispiiril kohaldada ulatusliku rahvatervise hädaolukorra puhul, millega kaasneb tõsine piiriülene terviseoht ja mida komisjon on liidu tasandil tunnistanud, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/2371⁽⁷⁾ kohaldamist, võttes arvesse liikmesriikide pädevatelt asutustelt saadud teavet.
- (8) Ulatusliku rahvatervise hädaolukorra korral tuleks mehhanismiga ette näha, et võetakse vastu rakendusmäärus, milles sätestatakse ajutised reisipiirangud, sealhulgas sisenemiskiirangud ja ajutised terviseiga seotud miinimumpiirangud, ning nende kaotamise tingimused. Kuna liikmesriikide territooriumile sisenemise õigust käsitlevad piirangud on poliitiliselt tundlikud, tuleks nõukogule anda rakendamisvolitused komisjoni ettepaneku põhjal sellise rakendusmääruse (edaspidi „rakendusmäärus“) vastuvõtmiseks.
- (9) Tähtis on lubada kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õiguse alusel kohaldatavate kohustustega alati liitu siseneda liidu kodanikel ja kolmanda riigi kodanikel ning nende pereliikmetel, kellel on ühelt poolt liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt asjaomaste kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingute alusel liidu kodanikega samaväärne vaba liikumise õigus. Ka liidus alaliselt elavatel isikutel peaks olema alati lubatud liitu tagasi pöörduda, eelkõige liikmesriiki, kus nad seaduslikult elavad. Rakendusmääruses tuleks sätestada ajutised terviseiga seotud miinimumpiirangud, mida nende isikute suhtes võidakse kohaldada. Liikmesriigid peaksid vastastikusel alusel lubama Iirimaal seaduslikult elavatel kolmanda riigi kodanikel Iirimaale tagasi pöördumiseks läbida liikmesriikide territooriumi. Iirimaad kutsutakse üles viima oma riiklik poliitika kooskõlla Euroopa Liitu reisimise piirangutega. Rakendusmäärus peaks sisaldama kõiki vajalikke osi, millega tagada, et reisipiirangud on mõjusad, sihipärased, mittediskrimineerivad ja muutuva epidemioloogilise olukorraga proportsionaalsed. Kui ulatusliku rahvatervise hädaolukorra laad seda nõuab, tuleks selles kindlaks määrata XI lisa B osas loetletud hädavajalikke reise tegevate isikute kategooriad, kes vabastatakse sisenemiskiirangutest, ning sätestada tingimused, mille alusel peaks olema võimalik erandkorras nende reisijate suhtes reisipiiranguid kehtestada. Lisaks või alternatiivina tuleks rakendusmääruses määrata kindlaks ka geograafilised piirkonnad või kolmandad riigid, kust reisimise suhtes võidakse rakendada erimeetmeid, ning kehtestada olukorra ja reisipiirangute korrapärase läbivaatamise kord, lähtudes objektiivsest metoodikast ja sellele korrale kohaldatavatest objektiivsetest kriteeriumidest, eelkõige epidemioloogilisest olukorrast. Rakendusmääruses võiks esitada tingimused, mille alusel reisimist lubada, näiteks testimine, karantiin, enesisolatsioon või muud asjakohased meetmed, näiteks nõue, et reisija täidaks asukoha vormi, või nõue kasutada muud

⁽⁵⁾ Nõukogu 9. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/922, mis käsitleb Schengeni „acquis“ kohaldamise kontrollimiseks hindamis- ja järelevalvemehhanismi kehtestamist ja toimimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1053/2013 (ELT L 160, 15.6.2022, lk 1).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2371, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1082/2013/EL (ELT L 314, 6.12.2022, lk 26).

kontaktide jälgimise vahendit, ning eelkõige võiks arvesse võtta kõiki liidu süsteeme, näiteks digitõendite süsteeme, mis on välja töötatud selleks, et hõlbustada reisimist ohututes tingimustes. Kui see on asjakohane, võiks rakendusmäärusega luua ka mehhanismi, mis võimaldaks võtta lisameetmeid, kui epidemioloogiline olukord ühes või mitmes geograafilises piirkonnas oluliselt halveneb.

- (10) Liitu reisimise piirangute mõjususe põhineb ühtsete normide kohaldamisel kolmandate riikide ja kolmanda riigi kodanike suhtes. Ühtsete normide kohaldamine rakendusmäärusega peaks tagama rahvatervise kaitse ja seega säilitama sisepiirikontrollita ala toimimise. Liikmesriigid võivad kehtestada rakendusmääruses sätestatud rangemad ajutised tervise- ja muud seotud piirangud, tingimusel et sellistel piirangutel ei ole negatiivset mõju sisepiirikontrollita ala toimimisele. Lisaks võivad liikmesriigid näha ette reisipiiranguid rakendusmääruse puudumise korral. Rakendusmääruses tuleks arvesse võtta Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 355 lõikes 2 osutatud ja selle II lisas loetletud ülemeremaadele ja -territooriumidele omast olukorda.
- (11) Ajutisi tervisega seotud reisipiiranguid ei tohiks kohaldada liidu kodanike ja nende pereliikmete ning hädavajalikke reise tegevate isikute teatud kategooriate liidusisese transiidi suhtes nende lõppsihtkohta. Mis tahes ajutiste tervisega seotud piirangute rakendamisel tuleks seda teha lõppsihtkohta saabumisel.
- (12) Samuti on vaja tugevdada liidu õiguses sisalduvaid norme ja kaitsemeetmeid, mis võimaldavad liikmesriikidel kiiresti vastu astuda rändajate vahendina kasutamise olukordadele. Rändajate vahendina kasutamist tuleks mõista Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1359⁽⁸⁾ artikli 1 lõike 4 punkti b esimese lause tähenduses. Olukordi, kus vaenulikud valitsusvälised osalejad on seotud organiseeritud kuritegevusega, eelkõige rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega, ei tohiks käsitada rändajate vahendina kasutamisenä, kui puudub eesmärk destabiliseerida liitu või mõnda liikmesriiki. Peale selle ei tohiks rändajate vahendina kasutamisenä käsitada humanitaarabi andmist, kui puudub eesmärk destabiliseerida liitu või mõnda liikmesriiki.
- (13) Seoses Küprosega sätestati nõukogu määruses (EÜ) nr 866/2004⁽⁹⁾ erinormid, mida kohaldatakse seoses eraldusjoonega, mis eraldab Küprose Vabariigi alasid, mis on Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli all, nendest aladest, mis ei ole Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli all. Kuigi kõnealune eraldusjoon ei ole käsitatav välispiirina, tuleb sellest järeldada, et olukorda, kus kolmas riik või vaenulik valitsusväline osaleja soodustab või hõlbustab kolmanda riigi kodanike liikumist üle kõnealuse eraldusjoone, tuleks käsitada vahendina kasutamisenä.
- (14) Rändajate vahendina kasutamise olukorra tekkides peaks sellest mõjutatud liikmesriigil olema vajaduse korral võimalik piirata piiriliiklus miinimumini ja sulgeda ajutiselt mõned piiripunktid, ent samal ajal peaks ta tagama tegeliku ja tulemusliku juurdepääsu rahvusvahelise kaitse menetlustele. Iga sellise otsuse tegemisel tuleks arvesse võtta, kas Euroopa Ülemkogu on kinnitanud, et liit või üks või mitu selle liikmesriiki seisab silmitsi rändajate vahendina kasutamise olukorraga. Lisaks tuleks selliste piirangute kehtestamisel täiel määral arvesse võtta liidu kodanike, rahvusvahelise lepingu alusel vaba liikumise õigust omavate kolmanda riigi kodanike ja nende kolmanda riigi kodanike õigusi, kes on riigisisese või liidu õiguse alusel pikaajalised elanikud või kellel on pikaajaline viisa, ning nende pereliikmete õigusi. Kõnealuseid piiranguid tuleks kohaldada viisil, millega tagatakse rahvusvahelise kaitse võimaldamise seotud kohustuste täitmine, eelkõige tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimine.
- (15) Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti abistab liikmesriike välispiiride haldamise praktiliste aspektide rakendamisel, sealhulgas aitab hõlbustada teabevahetust, hankida varustust, suurendada liikmesriikide piirivalveametnike suutlikkust ja neid koolitada, anda sihipärast teavet ja teha riskianalüüse, siirab kohapeale Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve alalise korpuse ning abistab merehätta sattunud inimeste otsimise ja päästmise operatsioonidel, mis algatatakse ja viiakse ellu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 656/2014⁽¹⁰⁾. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti uued volitused annavad liikmesriikidele laialdasi võimalusi saada abi piirikontrolli ülesannetes, muu hulgas seoses taustakontrolli tegemise ja tagasisaatmistoimingutega.

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1359, mis käsitleb kriisilukordi ja vääramatu jõu olukordi rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas ning millega muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1359, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj>).

⁽⁹⁾ Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 866/2004 ühinemisakti protokollis 10 artiklis 2 sätestatud korra kohta (ELT L 161, 30.4.2004, lk 128).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 656/2014, millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri koordineeritava operatiivkoostöö raames toimuva patrull- ja vaatlustegevuse jaoks välistel merepiiridel (ELT L 189, 27.6.2014, lk 93).

- (16) Tehnilised vahendid ebaseadusliku piiriületuse ärahoidmiseks võiksid hõlmata nüüdisaegset tehnoloogiat, näiteks mehitamata õhusõidukeid ja liikumisandureid, aga ka mobiilseid üksusi ning asjakohasel juhul igat liiki paikset ja mobiilset taristut. Neid tehnilisi vahendeid, iseäranis sellist tehnoloogiat, mille abil on võimalik koguda isikuandmeid, tuleb kasutada selgete riigisiseste õigusnormide alusel ja nendega kooskõlas.
- (17) Komisjonil peaks olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada määrust (EL) 2016/399 seoses XI lisa B osasse hädavajalikke reise tegevate isikute kategooriate lisamisega ning seoses patrull- ja vaatlustegevust hõlmavate lisameetmetega, sealhulgas patrull- ja vaatlustegevuse ühiste miinimumnõuete väljatöötamisega. Nendes ühistes miinimumnõuetes tuleks arvesse võtta piiride liiki, näiteks maismaa-, mere- või õhupiir, määruse (EL) 2019/1896 artikli 34 kohaselt igale välispiiri piirilõigule määratud mõjutaset ning muid asjakohaseid tegureid, näiteks geograafilist eripära. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes⁽¹⁾ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (18) Sisepiirikontrollita alal peaksid inimesed saama liikmesriikide vahel vabalt ja turvaliselt liikuda, olenemata nende kodakondsusest. Sellega seoses tuleks selgitada, et sisepiiridel piirikontrolli keelamine ei mõjuta liikmesriikide pädevust teha oma territooriumil, sealhulgas piirialadel muid kontrole, mis ei ole piirikontrollid. Eriti oleks tarvis täpsustada, et liikmesriikide pädevatel asutustel, muu hulgas tervishoiu- või õiguskaitseasutustel, on põhimõtteliselt õigus teostada riigisisese õiguse kohaselt avalikku võimu, tingimusel et niisuguse avaliku võimu teostamise mõju ei ole piirikontrolliga samaväärne.
- (19) Piirikontrolli keeld sisepiiridel laieneb ka samaväärse toimega kontrollidele, ent liikmesriikide pädevate asutuste tehtavat kontrolli ei tohiks käsitada piirikontrolliga samaväärse juhul, kui selle eesmärk ei ole piirikontroll, kui see põhineb politsei käsutuses oleval üldisel teabel ja asjakohastel kogemustel või rahvatervisealasel teabel, mis on seotud võimalike ohtudega avalikule julgeolekule või avalikule korrale, kui kontrollimise eesmärk on eelkõige võidelda piiriülese kuritegevuse vastu, vähendada ebaseaduslikku sisserännet või piirata sellise nakkushaiguse levikut, mis võib Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse hinnangul vallandada epideemia, kui see on kavandatud ja tehtud viisil, mis erineb selgesti isikute süstemaatilise kontrollimisest piiridel, ning kui seda tehakse transpordisõlmedes, näiteks sadamates, rongi- või bussi- ja lennujaamades ning kaubaterminalides, või otse reisijateveoteenuste osutaja pardal, ning kui see põhineb riskihindamisel.
- (20) Ebaseadusliku sisserände ja sellest tulenevate piiriüleste kuritegude, näiteks inimkaubanduse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise, dokumendipettuse ja muude piiriülese kuritegevuse vormide vähendamiseks võiks rakendada meetmeid, mis võimaldavad kontrollida isikusamasust, isikute kodakondsust ja nende elanikustaatus, kui sellist kontrolli tehakse riskihindamise alusel ja mitte süstemaatiliselt.
- (21) Avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardavate ohtudega tegelemisel võib kasu olla nüüdisaegsest tehnoloogiast, mille abil saab jälgida liiklusvoogusid, eeskätt liikmesriikide poolt kindlaks määratud kiirteedel ja muudel olulistel maanteedel. Piirikontrolli keeldu sisepiiridel ei tohiks käsitada nii, et see takistab politseil või muul avaliku võimu teostaval asutusel teha sisepiirialadel õiguspärast kontrolli. Mõeldud on kontrolli, mille tegemiseks kasutatakse asjaomasel territooriumil tavaliselt kasutatavat seire- ja järelevalvetehnoloogiat või mis põhineb sisejulgeoleku kaitsmise eesmärgil tehtud riskihindamisel.
- (22) Tehnoloogia mõjusa toimimise tagamiseks peaks maanteepiiripunktides olema võimalik kohaldada proportsionaalseid kiiruspiiranguid.
- (23) On oluline, et politsei- või muu avaliku võimu teostamine liikmesriikide pädevate asutuste poolt nende territooriumil, eelkõige nende piirialadel, ei mõjutaks ebaproportsionaalselt liikluse sujuvust sisepiiride maanteepiiripunktides, eelkõige liiga pika ooteaja põhjustamisega. On oluline, et liikmesriigid teavitaksid dialoogi ja koostöö vaimus oma tegevusest naaberliikmesriike, eelkõige juhul, kui meetmel on eeldatavasti suurem mõju piiriülesele liiklusele.

⁽¹⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

- (24) Piirikontrolli keeld sisepiiridel ei tohiks piirata liidu õigusnormidega ette nähtud kontrollide tegemist. Käesoleva määruse sätteid ei mõjuta seetõttu kohaldatavaid norme, mis käsitlevad reisijate andmete kontrollimist asjaomastes andmebaasides enne nende saabumist.
- (25) Tuleb tagada, et liikmesriikides riikliku pädevuse raames tehtav kontroll oleks täielikus kooskõlas alaga, kus piirikontroll sisepiiridel puudub. Mida rohkem on märke selle kohta, et liikmesriikide piirialadel teostatavatel kontrollidel on piirikontrolliga samaväärne mõju, võttes arvesse selliste kontrollide eesmärki, territoriaalset ulatust ja võimalikke erinevusi võrreldes kontrollidega, mida teostatakse asjaomase liikmesriigi ülejäänud territooriumil, seda suurem on Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt vajadus rangete ja üksikasjalike normide ja piirangute järele, millega määratakse kindlaks tingimused, mille alusel saavad liikmesriigid piirialal oma politseivõimu teostada.
- (26) Et Schengeni ala toimimist tugevdada, peaks liikmesriikidel olema võimalik võtta lisameetmeid, millega võidelda liikmesriikide vahel aset leidva ebaseadusliku liikumise vastu. Kui mõne liikmesriigi õiguskaitseasutused peavad pädevate asutuste poolt kahepoolse koostöö raames läbi viidavate kontrollide käigus, mis võivad hõlmata eelkõige ühiseid politseipatrulle, piirialadel kinni kõnealusel liikmesriigis viibimise õiguseta kolmanda riigi kodanikud, peaks neil asutustel olema võimalik anda kolmanda riigi kodanikud üle liikmesriiki, kust nad üleandvasse liikmesriiki sisenesid, kui kolmanda riigi kodanikel ei ole õigust viibida üleandvas liikmesriigis. Liikmesriik, kelle territooriumilt kolmanda riigi kodanikud vahetult sisenesid, peaks olema kohustatud kinni peetud kolmanda riigi kodanikud vastu võtma.
- (27) Üleandmismenetlust ei tuleks kohaldada liidu pikaajalist elamisluba omavatele kolmanda riigi kodanikele ja nende pereliikmetele vastavalt nõukogu direktiivile 2003/109/EÜ, ⁽¹²⁾ kolmanda riigi kodanikele, kes on liidu kodaniku pereliikmed, kellel on vaba liikumise õigus vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2004/38/EÜ, ⁽¹³⁾ kehtivat pikaajalist viisat omavatele kolmanda riigi kodanikele ja nende pereliikmetele vastavalt riigisisesele õigusele, kolmanda riigi kodanikele, kellel on kehtiv lühiajaline viisa, kolmanda riigi kodanikele, kellel on õigus reisida Schengeni alal viisavabalt 90 päeva 180-päevase ajavahemiku jooksul, kui nad ei ole seda 90-päevast ajavahemikku ületanud, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 ⁽¹⁴⁾ artikli 3 punktis 13 määratletud taotlejatele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1347 ⁽¹⁵⁾ artikli 3 punktis 4 määratletud rahvusvahelise kaitse saajatele. Kahepoolse koostöö raames kinnipeetud taotlejatele tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1351 ⁽¹⁶⁾ asjakohaseid norme.
- (28) Menetlus, mille raames liikmesriigil peaks olema õigus anda riigis viibimise õiguseta kinnipeetud kolmanda riigi kodanikud üle liikmesriiki, kust nad vahetult sisenesid, peaks aset leidma kiiresti, ent sealjuures tuleb siiski kohaldada kaitsemeetmeid ning järgida täiel määral põhiõigusi ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklis 21 sätestatud diskrimineerimiskeeldu, et hoida ära rassilist profileerimist. Ametiasutustel peaks olema võimalik kontrollida asjaomaste isikute liikumist käsitlevat teavet, mis on neile ametiasutustele kohe kättesaadav. Selline teave võib sisaldada objektiivseid elemente, näiteks dokumente, sealhulgas kviitungeid või arveid, mis tõendavad ja mis seega võimaldavad ametiasutustel järeldada, et need isikud on hiljuti saanud mõnest teisest

⁽¹²⁾ Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44).

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1347, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

liikmesriigist. Kolmanda riigi kodanikele, kelle suhtes üleandmismenetlust kohaldatakse, tuleks esitada kirjalik põhjendatud otsus. Ehkki otsus tuleks viivitamata täitmisele pöörata, tuleks kolmanda riigi kodanikele võimaldada tõhus õiguskaitsevahend, mille abil nad saaksid üleandmisotsuse edasi kaevata või selle uut läbivaatamist taotleda. Õiguskaitsevahendil ei tohiks olla peatavat mõju.

- (29) Käesoleva määrusega ette nähtud üleandmismenetlus on vabatahtlik ega mõjuta liikmesriikide käsutuses olevat kehtivat võimalust saata ebaseaduslikult riigis viibivad kolmanda riigi kodanikud tagasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/115/EÜ⁽¹⁷⁾ (edaspidi „tagasisaatmisdirektiiv“) artikli 6 lõikes 3 osutatud kahepoolsete lepingute või kokkulepete alusel, juhul kui need isikud peeti kinni väljaspool piiriala.
- (30) Käesoleva määrusega ette nähtud üleandmismenetluse kasutamisel peaksid liikmesriigid kehtestama oma kahepoolse koostöö raames kindlaks praktilise korra, sealhulgas selleks, et üldiselt vältida selle üleandmismenetluse kasutamist, eelkõige sisepiirilõikudel, kus kontroll on ajutiselt taaskehtestatud või seda on pikendatud.
- (31) Kui kolmanda riigi kodaniku, kelle suhtes on tehtud üleandmisotsus, toob piirile vedaja, peaks pädeval asutusel olema võimalik kooskõlas riigisisese õigusega vedajaga kokku leppida, et kolmanda riigi kodanik viiakse viivitamata vastuvõtvasse liikmesriiki.
- (32) Määruse (EL) 2022/922 artikli 4 lõike 3 kohaste etteteatamata hindamiste puhul on oluline, et komisjon pööraks erilist tähelepanu üleandmismenetluse rakendamisele.
- (33) Sisepiirideta alal, kus isikud saavad vabalt liikuda ja mis on üks liidu suuremaid saavutusi ELi lepingu artikli 3 lõike 2 alusel, peaks sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamine kujutama endast ka edaspidi erandit ning seda tuleks kasutada vaid viimase abinõuna. Isikute vaba liikumise põhimõttest tehtavaid erandeid tuleb tõlgendada kitsalt. Selleks et mitte kahjustada ELi lepingu artikli 3 lõikes 2 sätestatud ja ELi toimimise lepingu artikli 67 lõikes 2 korratud sisepiiridel piirikontrolli puudumise põhimõtet, tuleks sisepiiridel piirikontroll sellesama ohu tõttu taaskehtestada selgelt kindlaksmääratud ajavahemikeks kooskõlas käesoleva määrusega.
- (34) Erandjuhtudel võib Schengeni ala ähvardavate ohtudega tegelemine viimase abinõuna eeldada, et liikmesriigid võtavad vastu sisepiiridel rakendatavad meetmed. Kuna sisepiiridel piirikontrolli ajutine taaskehtestamine mõjutab isikute vaba liikumist, tuleks sellised piirikontrolli taaskehtestamisega seotud otsused teha ühiselt kokku lepitud kriteeriumide kohaselt ning neist tuleks nõuetekohaselt teavitada komisjoni, Euroopa Parlamenti ja nõukogu või neid peaks soovitada liidu institutsioon. Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise või pikendamise vajaduse üle otsustavad liikmesriigid. Kehtivate normide kohaselt taaskehtestatakse piirikontroll sisepiiridel juhul, kui mõnes liikmesriigis tekib piiratud kestusega tõsine oht sisejulgeolekule või avalikule korrale. Avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardava tõsise ohuna on käsitatavad eelkõige terrorism ja organiseeritud kuritegevus, ulatuslik rahvatervise hädaolukord või suuremahulised või kõrgetasemelised rahvusvahelised üritused, näiteks spordi-, kaubandus- või poliitikaüritused.
- (35) Lisaks sellele võib tõsine oht avalikule korrale või sisejulgeolekule tuleneda ka kolmanda riigi kodanike ootamatust ulatuslikust ebaseaduslikust liikumisest liikmesriikide vahel. Seda juhul, kui see oht tekitab olukorra, mis koormab hästi ette valmistatud pädevate asutuste üldisi ressursse ja suutlikkust märkimisväärselt ning seab tõenäoliselt ohtu sisepiirikontrollita ala üldise toimimise, ning kui muudest käesoleva määrusega ette nähtud vahenditest rändajate sissevoolu ja liikumisega tegelemiseks ei piisa. Seepärast peaks liikmesriikidel olema võimalik tugineda ebaseaduslikku liikumist käsitlevatele objektiivsetele ja kvantifitseeritud aruannetele, kui need on kättesaadavad, eelkõige siis, kui neid koostavad korrapäraselt asjakohased liidu asutused kooskõlas oma volitustega.
- (36) COVID-19 pandeemia tõi esile vajaduse kogu liitu hõlmava mehhanismi järele, mida kohaldataks olukorras, kus Schengeni alal mõjutab samal ajal mitut liikmesriiki ulatuslik rahvatervise hädaolukord, mis seab ohtu kogu selle ala hea toimimise. Uus Schengeni ala kaitsemehhanism peaks lubama rakendada sisepiirikontrollita ala eeliste kasutamise õigusega inimeste kaitseks koordineeritud lahendusi ning aitaks võimalikult palju suurendada võetud meetmete tulemuslikkust ja võimalikult suurel määral vähendada nende negatiivset kõrvalmõju.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

- (37) Schengeni ala uus kaitsemehhanism peaks võimaldama nõukogul võtta komisjoni ettepaneku alusel vastu otsuse, millega lubatakse ajutiselt taaskehtestada või pikendada sisepiiridel piirikontrolli, kui liidu tasandil on kindlaks tehtud ulatuslik rahvatervise hädaolukord. Arvestades, et otsus, millega reguleeritakse liikmesriikide võimalust sisepiiridel piirikontroll teataval asjaoludel taaskehtestada või seda pikendada, on poliitiliselt tundlik, tuleks rakendamiseks sellise otsuse vastuvõtmiseks anda nõukogule, kes tegutseb komisjoni ettepaneku alusel. See otsus peaks sisaldama asjakohaseid leevendusmeetmeid.
- (38) Uue Schengeni ala kaitsemehhanismi kehtestamine ei tohiks mõjutada liikmesriikide õigust võtta eelnevalt käesoleva määruse kohaseid ühepoolseid meetmeid, kui olukord seda nõuab. Kui aga võetakse vastu liidu meede, peaks sellest saama ühtne alus tuvastatud ohule koordineeritud reageerimiseks.
- (39) Proportsionaalsuse põhimõtte järgimise tagamiseks tuleks nõukogu otsus vastu võtta kuni kuueks kuuks ja seda tähtaega peaks olema võimalik komisjoni ettepaneku põhjal toimuva korrapärase läbivaatamise alusel pikendada nii kaua, kui ulatuslik rahvatervise hädaolukord püsib. Esialgne otsus peaks sisaldama võetud meetmete eeldatava mõju, sealhulgas negatiivse kõrvalmõju hinnangut, mis peaks aitama otsustada, kas kontroll sisepiiridel on õigustatud või kas selle asemel saaks tulemuslikult kohaldada vähem piiravaid meetmeid. Edasistes otsustes tuleks võtta arvesse rahvatervise ohu arengut. Liikmesriigid peaksid viivitamata teatama Euroopa Parlamendile, komisjonile ja teistele liikmesriikidele nõukogu otsuse alusel taaskehtestatud piirikontrollist sisepiiridel.
- (40) Sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamine kas liikmesriikide ühepoolsete otsuste või liidu tasandi otsuse alusel mõjutab tugevalt Schengeni ala toimimist ja vaba liikumise õigust. Tagamaks, et piirikontrolli taaskehtestamise otsus tehakse üksnes vajaduse korral ja viimase abinõuna, peaks piirikontrolli ajutise taaskehtestamise või pikendamise otsus põhinema ühistel kriteeriumidel ning olema rangelt vajalik ja proportsionaalne.
- (41) Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt tuleb isikute vaba liikumise aluspõhimõttest tehtavat erandit tõlgendada kitsalt ning avaliku korra käsitlus eeldab, et esineb tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnda ühiskonna põhiluhti.
- (42) Kõigepealt peaksid liikmesriigid hindama ajutist sisepiiridel teostatava piirikontrolli asjakohasust, võttes arvesse tuvastatud tõsise ohu laadi, kuid ka selliste alternatiivsete meetmete asjakohasust, millega oleks võimalik saavutada sisepiiridel piirikontrolliga samaväärsed eesmärgid, näiteks proportsionaalsed kontrollid, mida tehakse politsei- või muu avaliku võimu teostamisel või liidu õiguses ette nähtud politseikoostöö vormide raames, sealhulgas üleandmismenetluse kasutamise võimalus, või ajutisi reisipiiranguid käsitlevad ühised meetmed. Eriti suurt tähelepanu peaksid liikmesriigid pöörama sellele, milline on sisepiiridel piirikontrolli tõenäoline mõju isikute liikumisele sisepiirikontrollita alal ja piirialade toimimisele, ning nad peaksid seda mõju hindama. Mõju hinnang peaks moodustama osa teatest, mille liikmesriigid peavad komisjonile, Euroopa Parlamendile ja nõukogule edastama. Kui sisepiiridel piirikontrolli pikendatakse ettenähtavate sündmuste korral kauemaks kui esialgseks kuueks kuuks, peaks liikmesriik tegema ka riskihindamise. Riskihindamine peaks sisaldama üksikasjalikku teavet tuvastatud tõsise ohu ulatuse ja eeldatava arengu kohta, teavet selle kohta, kui kaua see oht eeldatavasti püsib ja milliseid sisepiirilõike see mõjutab, teavet koordineerimismeetmete kohta teiste liikmesriikidega, keda sellised meetmed mõjutavad, ning meetmete kohta, mida asjaomane liikmesriik on võtnud ja kavatses võtta tuvastatud tõsise ohu leevendamiseks, et kaotada sisepiiridel piirikontroll vaba liikumise põhimõtte säilitamiseks.
- (43) Selleks et piirata sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise kahjulikke tagajärgi, tuleks sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise otsusele lisada leevendusmeetmed. Need peaksid olema meetmed, millega tagatakse kaupade, transporditöötajate ja meremeeste sujuv transiit roheliste transpordikoridoride kaudu. Lisaks ning arvestamaks vajadust tagada selliste isikute liikumine, kelle tegevus võib olla tarneahela säilitamiseks või oluliste teenuste osutamiseks hädavajalik, võiksid liikmesriigid kohaldada ka piirialatöötajaid käsitlevaid kehtivaid suuniseid, mis on esitatud komisjoni 30. märtsi 2020. aasta teatises „COVID-19 puhangu ajal töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevad suunised“. Seepärast tuleks sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise normides arvesse võtta

COVID-19 pandeemia ajal ühtse turu tugeva turvavõrguna vastu võetud suuniseid ja soovitusi, eesmärgiga kindlustada, et liikmesriigid kohaldavad neid leevendusmeetmetena taaskehtestatud piirikontrolli ajal sisepiiridel. Eelkõige tuleks kindlaks määrata meetmed, mille abil tagada ühtse turu katkematu toimimine ning kaitsta piirialade ja kaksiklinnade huve, sealhulgas anda näiteks piirialade elanikele eriloa või teha neile erandeid.

- (44) Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise kriteeriumide ja tingimuste täitmise hindamisel peaks olema määravaks liikmesriikide esitatav teade. Et tagada taaskehtestatud sisepiiridel piirikontrolli asjakohane järelevalve ning parandada komisjonile saadava teabe kvaliteeti, peaks komisjon võtma vastu rakendusakti, et kehtestada sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamist käsitleva teate vorm. Avaliku julgeolekuga seotud põhjendatud juhtudel ei peaks liikmesriigid olema kohustatud esitama kogu teavet, arvestades käimasolevate uurimiste konfidentsiaalsust. Liikmesriikidel peaks olema õigus teates sisalduv teave tervikuna või osaliselt salastada, ilma et see piiraks asjakohaste ja turvaliste kanalite toimimist.
- (45) Tagamaks, et sisepiiridel piirikontroll on tõepoolest viimane abinõu, mida kohaldatakse ainult nii kaua kui vajalik, võimaldamaks hinnata sisepiiridel piirikontrolli vajalikkust ja proportsionaalsust ettenähtavate ohtudega tegelemisel ning võimaldamaks komisjonil hinnata, et selline kontroll on erakorraline meede, peaksid liikmesriigid koostama ja esitama komisjonile riskihinnangu, kui sisepiiridel piirikontrolli kestust pikendatakse ettenähtavatele ohtudele reageerimise eesmärgil kauemaks kui esialgseks kuueks kuuks. Liikmesriigid peavad eelkõige kirjeldama tuvastatud tõsise ohu ulatust ja arengut, selgitama, kui kaua tuvastatud tõsine oht eeldatavasti püsib, milliseid sisepiirilõike see tõenäoliselt mõjutab ning miks alternatiivsed meetmed ei aita tuvastatud ohtu kõrvaldada, ning tutvustama koordineerimismeetmeid, mida võetakse koos teiste liikmesriikidega, keda piirikontroll sisepiiridel mõjutab või tõenäoliselt mõjutab.
- (46) Komisjonil peaks olema õigus nõuda saadud teate alusel lisateavet, sealhulgas riskihindamise või koostöö- ja koordineerimismeetmete kohta, mida võetakse nende liikmesriikidega, keda sisepiiridel piirikontrolli kavandatud pikendamine mõjutab. Kui teade ei vasta miinimumnõuetele, peaks komisjon seda asjaomase liikmesriigiga arutama ja nõudma lisateavet või paluma liikmesriigil oma esialgset teadet täendada.
- (47) Komisjon peaks vähemalt kord aastas esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande sisepiirikontrollita ala toimimise kohta (edaspidi „Schengeni olukorda käsitlev aruanne“). Komisjonil peaks olema ka võimalik arutada seda aruannet eraldi Euroopa Parlamendi ja nõukoguga. Aruanne peaks sisaldama loetelu kõigist vaadeldaval aastal tehtud sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise otsustest, samuti komisjoni võetud meetmetest seoses sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamisega. Aruandes tuleks pöörata erilist tähelepanu piirikontrollile, mida on rakendatud kauem kui 12 kuud. Samuti peaks see sisaldama hinnangut aruandega hõlmatud ajavahemikul sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise ja pikendamise vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta ning teavet suundumuste kohta sisepiirikontrollita alal seoses kolmanda riigi kodanike ebaseadusliku liikumisega, võttes arvesse asjaomastelt liidu asutustelt saadud teavet ning asjakohastest infosüsteemidest saadud andmeanalüüsi. Schengeni olukorda käsitlev aruanne peaks hõlmama ka Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi käsitleva määruse artiklist 20 tulenevat aruandekohustust.
- (48) Schengeni olukorda käsitlevale aruandele tuleks lisada ka vastavalt määruse (EL) 2022/922 artiklile 25 esitatav aruanne.
- (49) Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise mehhanismiga, mida rakendatakse kiireloomulistes olukordades või ettenähtavate ohtudega tegelemiseks, tuleks komisjonile ette näha võimalus korraldada liikmesriikide vahel konsultatsioone. Komisjon peaks korraldama konsultatsiooni, kui otseselt mõjutatud liikmesriik seda taotleb. Sellesse protsessi tuleks kaasata asjaomased liidu asutused, et nad jagaksid asjakohasel juhul oskusteavet. Konsultatsioonide käigus tuleks arutada alternatiivsete meetmete kohaldamise võimalust ning vajaduse korral sisepiiridel piirikontrolli teostamise praktilist korda ja kestust. Konsultatsioonid peaksid olema kohustuslikud juhul, kui komisjon või liikmesriik on esitanud arvamuse, milles on väljendatud kahtlust piirikontrolli taaskehtestamise suhtes.

- (50) Komisjonile ja liikmesriikidele peaks jääma võimalus väljendada kahtlust seoses sellega, kas liikmesriigi otsus taaskehtestada sisepiiridel piirikontroll olukorra kiireloomulisuse või ettenähtava ohuga tegelemise vajaduse tõttu on vajalik ja proportsionaalne. Kui taaskehtestatakse piirikontroll sisepiiridel ja ettenähtavate ohtude tõttu pikendatakse seda kokku kauemaks kui 12 kuuks, peaks komisjon esitama arvamuse, milles hinnatakse sellise piirikontrolli vajalikkust ja proportsionaalsust sisepiiridel. Kui liikmesriik leiab, et valitseb märkimisväärne erandlik olukord, mis õigustab sisepiiridel piirikontrolli jätkamise vajadust kauem kui kahe aasta jooksul, tuleks kehtestada seoses riskihindamisega täiendavad kaitsemeetmed. Asjaomase liikmesriigi teade peaks sisaldama meetmeid, mida ta kavatses võtta koostöös teiste liikmesriikidega, kui see on asjakohane sellise ohuga tegelemiseks, ning ülevaadet vahenditest, meetmetest, tingimustest ja ajakavast, mida on kaalutud piirikontrolli kaotamiseks sisepiiridel võimalikult kiiresti, et säilitada vaba liikumise põhimõte. Komisjon peaks sellisel juhul esitama uue arvamuse. See arvamus ei mõjuta täitemeetmeid, mida komisjon kui aluslepingute täitmise järelevalvaja peab võtma, sealhulgas rikkumismenetlusi, mida komisjon peaks saama igal ajal iga liikmesriigi vastu algatada, kui liikmesriik ei ole täitnud liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Arvamuse esitamise korral peaks komisjon korraldama asjaomaste liikmesriikidega konsultatsioonid. Kuigi sisepiirikontrollita alal ei ole tõsine oht liikmesriigi avalikule korrale või sisejulgeolekule tingimata ajaliselt piiratud, on vaba liikumise põhimõtte säilitamiseks vaja piirata sellesama tõsise ohu alusel kehtestatud piirikontrolli maksimaalset kestust sisepiiridel, mis ei tohiks olla rohkem kui kaks aastat. Erandjuhtudel ja teatavatel tingimustel peaks liikmesriikidel olema võimalik otsustada pikendada piirikontrolli sisepiiridel veel kaheks kuue kuu pikkuseks perioodiks. Igal juhul ei tohiks piirikontroll sisepiiridel, mille aluseks on seesama tõsine oht, kesta kauem kui kokku kolm aastat.
- (51) Selleks et sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise otsust oleks võimalik tagantjärele analüüsida, peaks liikmesriikidele jääma kohustus esitada Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile aruanne taaskehtestatud piirikontrolli kohta sisepiiridel pärast seda, kui selle piirikontrolli kohaldamine on lõpetatud. Juhul kui piirikontrolli tehakse pikema aja jooksul, tuleks teine selline aruanne esitada pärast 12 kuu möödumist ja seejärel uuesti 12 kuu järel, kui kontrolli erandkorras jätkatakse. Aruandes tuleks eelkõige esitada sisepiiridel piirikontrolli vajalikkuse esialgse ja järelhindamise tulemused ning selgitada, kuidas on täidetud sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise kriteeriume. Komisjon peaks võtma vastu rakendusakti, et kehtestada selliste aruannete vorm, ja tegema selle vormi internetis kättesaadavaks.
- (52) Käesoleva määruse rakendamisel hoiduvad liikmesriigid diskrimineerimast isikuid soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.
- (53) Käesolevas määruses osutatud pädevad asutused peaksid järgima kogu oma käesoleva määruse kohases tegevuses, sealhulgas kontrollide tegemise õigust kasutades, täielikult liidu õiguses sätestatud andmekaitseenorme. Käesoleva määruse kohaldamisel kohaldatakse isikuandmete töötlemise suhtes liikmesriikide pädevates asutustes nende vastavas pädevusvaldkonnas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679⁽¹⁸⁾ või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680⁽¹⁹⁾.
- (54) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt tugevdada Schengeni ala toimimist, ei suuda liikmesriigid liidu tasandil kehtestatud ühiste normide muutmise vajaduse tõttu piisavalt saavutada, küll aga saab seda paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikkust kaugemale.
- (55) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et käesolev määrus põhineb Schengeni *acquis*'l, otsustab Taani kõnealuse protokoll artikli 4 kohaselt kuue kuu jooksul pärast nõukogu otsuse tegemist käesoleva määruse üle, kas ta rakendab seda oma õiguses.

⁽¹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

- (56) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni „*acquis*“ sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu otsusele 2002/192/EÜ; ⁽²⁰⁾ seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel, see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata.
- (57) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni „*acquis*“ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni „*acquis*“ sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises) ⁽²¹⁾ tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ ⁽²²⁾ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda.
- (58) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni „*acquis*“ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni „*acquis*“ rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) ⁽²³⁾ tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2008/146/EÜ ⁽²⁴⁾ artikliga 3.
- (59) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni „*acquis*“ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolliga (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni „*acquis*“ rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) ⁽²⁵⁾ tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2011/350/EL ⁽²⁶⁾ artikliga 3.
- (60) Käesolev määrus ei piira direktiivi 2004/38/EÜ kohaldamist.
- (61) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid.
- (62) Seepärast tuleks määrust (EL) 2016/399 vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EL) 2016/399 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) punkt 12 asendatakse järgmisega:

„12) „patrull- ja vaatlustegevus“ – piiride valvamine piiripunktide vahel ja piiripunktide valvamine väljaspool nende ametlikku lahtiolekuaga, sealhulgas ennetusmeetmete võtmine, et hoida ära või avastada ebaseaduslikke piiriületusi või piiril tehtavatest kontrollidest kõrvalehoidmist, aidata suurendada olukorrateadlikkust, võidelda piiriülese kuritegevuse vastu ja võtta ebaseaduslikult piiri ületanud isikute suhtes meetmeid;“;

⁽²⁰⁾ Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni „*acquis*“ sätetes (EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20).

⁽²¹⁾ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 36.

⁽²²⁾ Nõukogu 17. mai 1999. aasta otsus 1999/437/EÜ Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu teatavate rakenduseeskirjade kohta nende kahe riigi ühinemiseks Schengeni „*acquis*“ sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31).

⁽²³⁾ ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

⁽²⁴⁾ Nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsus 2008/146/EÜ sõlmida Euroopa Ühenduse nimel Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni „*acquis*“ rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (ELT L 53, 27.2.2008, lk 1).

⁽²⁵⁾ ELT L 160, 18.6.2011, lk 21.

⁽²⁶⁾ Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsus 2011/350/EL Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolliga (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni „*acquis*“ rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta, seoses sisepiiridel piirkontrolli kaotamise ja isikute liikumisega (ELT L 160, 18.6.2011, lk 19).

b) lisatakse järgmised punktid:

- „27) „ulatuslik rahvatervise hädaolukord“ – rahvatervise hädaolukord, mida komisjon on liidu tasandil tunnistanud, võttes arvesse liikmesriikide pädevatelt asutustelt saadud teavet, kui tõsisel piiriüleisel terviseohul võivad olla ulatuslikud tagajärjed seoses vaba liikumise õiguse teostamisega;
- 28) „hädavajalik reisimine“ – isiku, kelle suhtes kohaldatakse artikli 21a lõike 4 või 5 kohaseid sisenemispääsude vabastusi, reisimine olulise ülesande täitmiseks või vältimatu vajaduse tõttu, võttes arvesse liidu ja liikmesriikide kehtivaid rahvusvahelisi kohustusi;
- 29) „mittehädavajalik reisimine“ – reisimine, välja arvatud hädavajalik reisimine;
- 30) „transpordisõlmed“ – lennujaamad, mere- või jõesadamad, rongi- või bussijaamad ja kaubaterminalid.“

2) Artikli 5 lõikele 3 lisatakse järgmine lõik:

„Kui suur hulk rändajaid üritab ületada liikmesriigi välispiiri ebaseaduslikult, massiliselt ja jõuga, võivad liikmesriigid võtta vajalikke meetmeid, et tagada julgeolek ja avalik kord.“

3) Artiklisse 5 lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid võivad eelkõige rändajate vahendina kasutamise olukorras, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1359 (*) artikli 1 lõike 4 punkti b esimeses lauses, ajutiselt sulgeda teatavad käesoleva artikli lõike 1 teise lõigu kohaselt teatatud piiripunktid või piirata nende lahtiolekuaegu, kui asjaolud seda nõuavad.

Käesoleva lõike esimese lõigu ja käesoleva artikli lõike 3 teise lõigu kohaseid meetmeid rakendatakse proportsionaalselt ja nende rakendamisel võetakse täielikult arvesse järgmiste isikute õigusi:

a) liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavad isikud;

b) kolmanda riigi kodanikud, kes on pikaajalised elanikud nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ (**) kohaselt, ja isikud, kelle õigus liikmesriigis elada tuleneb muudest liidu õigusaktidest või riigisisestest õigusaktidest või kellel on liikmesriigi väljastatud pikaajaline viisa, ning selliste isikute pereliikmed, ning

c) rahvusvahelist kaitset soovivad kolmanda riigi kodanikud.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1359, mis käsitleb kriisiolukordi ja vääramatut jõu olukordi rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas ning millega muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1359, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj>).

(**) Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT L 16, 23.1.2004, lk 44).“

4) Artikkel 13 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 13

Patrull- ja vaatlustegevus

1. Patrull- ja vaatlustegevuse põhieesmärk on tõkestada või avastada ebaseaduslikku piiriületamist, aidata kaasa olukorrateadlikkuse parandamisele, võidelda piiriülese kuritegevuse vastu ja võtta meetmeid ebaseaduslikult piiri ületanud isikute suhtes. See hõlmab ka riskianalüüside tegemist. Ilma et see piiraks artiklite 3 ja 4 kohaldamist, peetakse isik, kes on ületanud ebaseaduslikult piiri ning kellel ei ole õigust viibida asjaomase liikmesriigi territooriumil, kinni ning tema suhtes rakendatakse menetlusi, järgides direktiivi 2008/115/EÜ.

2. Piirivalveametnikud kasutavad patrull- ja vaatlustegevuseks kõiki vajalikke vahendeid, sealhulgas paikseid või mobiilseid üksusi. Patrull- ja vaatlustegevus viiakse läbi täielikus kooskõlas artiklis 4 sätestatud kohustustega ning viisil, mis võimaldab ära hoida ja takistada seda, et isikud ületavad piiri ebaseaduslikult piiripunktide vahel või hoiduvad kõrvale piiripunktides teostatavast kontrollist.

3. Väljaspool piiripunkte toimuvat patrull- ja vaatlustegevust teostavad piirivalveametnikud, kelle arvu ja kelle kasutatavaid meetodeid kohandatakse olemasolevate või ettenähtavate riskide ja ohtudega. Selles kasutatakse olukorrapilte, et oleks paremini võimalik vähendada rändajate hukkmist välispiiril või selle läheduses. Muu hulgas muudetakse sageli ja ootamatult patrull- ja vaatlustegevuse perioode ning kasutatakse muid meetodeid või võtteid, mis aitavad ebaseaduslikke piiriületusi tulemuslikult avastada või ära hoida.

4. Patrull- ja vaatlustegevust teostavad paiksed üksused või patrullid, kes täidavad oma kohustusi ringkäike tehes või seades end sisse paikades, mida teatakse või arvatakse olevat tundlikud. Sellise patrull- ja vaatlustegevuse eesmärk on hoida ära ebaseaduslikke piiriületusi või pidada kinni isikuid seoses välispiiri ebaseadusliku ületamisega. Patrull- ja vaatlustegevust võib teostada ka tehniliste vahendite abil, sealhulgas elektroonilised vahendid, seadmed ja seiresüsteemid ning asjakohasel juhul igat liiki paikne ja mobiilne taristu.

5. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 37 vastu delegeeritud õigusakte, mis käsitlevad patrull- ja vaatlustegevust reguleerivaid lisameetmeid, sealhulgas patrull- ja vaatlustegevuse ühiste miinimumnõuete väljatöötamist. Nendes ühistes miinimumnõuetes võetakse arvesse piiride liiki, näiteks maismaa-, mere- või õhupiir, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1896 (*) artikli 34 kohaselt igale välispiiri piirilõigule määratud mõjutaset ning muid asjakohaseid tegureid, näiteks geograafilist eripära.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1).“

5) V peatüki pealkirja muudetakse järgmiselt: „Välispiiridega seotud erimeetmed“.

6) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 21a

Liitu reisimise ajutised piirangud

1. Käesolevat artiklit kohaldatakse ulatuslike rahvatervise hädaolukordade suhtes.

2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku alusel vastu võtta rakendusmääruse, millega nähakse ette välispiiridel kohaldatavad ajutised piirangud liikmesriikidesse reisimisele.

Ajutised reisipiirangud võivad olla liikmesriikidesse sisenemise ajutised piirangud ja ajutised tervisega seotud piirangud, mis on vajalikud, et kaitsta rahvatervist sisepiirikontrollita alal. Need ajutised tervisega seotud piirangud võivad hõlmata testimist, karantiini ja eneseisolatsiooni.

Ajutised reisipiirangud liitu peavad olema proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Kui liikmesriik kehtestab rakendusmääruses sätestatud rangemad piirangud, ei tohi sellistel piirangutel olla negatiivset mõju sisepiirikontrollita ala toimimisele. Ajutised tervisega seotud piirangud, mis on kehtestatud liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavatele isikutele, peavad alati olema kooskõlas direktiiviga 2004/38/EÜ.

3. Olenemata reisi eesmärgist on sisenemiskiirangutest vabastatud järgmised isikute kategooriad:

a) liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavad isikud;

b) kolmanda riigi kodanikud, kes on pikaajalised elanikud direktiivi 2003/109/EÜ kohaselt, ja isikud, kelle õigus liikmesriigis elada tuleneb muudest liidu õigusaktidest või riigisisestest õigusaktidest, sealhulgas rahvusvahelise kaitse saajad või isikud, kellel on liikmesriigi väljastatud pikaajaline viisa, ning selliste isikute pereliikmed.

4. XI lisa A osas loetletud isikute kategooriad on sisenemiskiirangutest vabastatud.

5. XI lisa B osas loetletud isikute kategooriad on sisenemiskiirangutest vabastatud, kui selline isikute kategooria on esitatud lõikes 2 osutatud rakendusmääruses.

6. Asjakohasel juhul nähakse lõikes 2 osutatud rakendusmäärusega ette järgmine:

- a) kui ulatusliku rahvatervise hädaolukorra olemus seda nõuab, määratakse kindlaks XI lisa B osas loetletud hädavajalikke reise tegevate isikute kategooriad, kes on sisenemiskiirangutest vabastatud;
- b) määratakse kindlaks geograafilised piirkonnad või kolmandad riigid, kust reisimise suhtes võidakse kohaldada piiranguid või erandeid sellistest piirangutest, ning kehtestatakse objektiivse meetodika ja objektiivsete kriteeriumide alusel asjaomaste piirkondade ja riikide olukorra ja kehtestatud reisiirangute korrapärase läbivaatamise menetlus, võttes arvesse eeskätt epidemioloogilist olukorda;
- c) sätestatakse tingimused, mille alusel võib mittehädavajalikkude reisimist piirata või piirangutest vabastada, sealhulgas tõendid, mis tuleb vabastuse saamiseks esitada, ning tingimused, mis on seotud punktis b osutatud piirkondades või riikides viibimise kestuse ja laadiga;
- d) osutatakse ajutistele tervisele seotud miinimumpiirangutele, mida võidakse kohaldada lõike 3 punktides a ja b osutatud isikute suhtes;
- e) erandina lõigetest 4 ja 5 sätestatakse tingimused, mille alusel võib kehtestada reisiiranguid hädavajalikke reise tegevatele isikutele.

7. Hädavajalikke reise tegevatele isikutele kehtestatakse liikmesriikidesse sisenemise piirangud üksnes erandkorras ja rangelt piiratud ajaks, kuni on olemas piisav teave lõikes 1 osutatud ulatusliku rahvatervise hädaolukorra kohta ning kuni nõukogu teeb komisjoni ettepaneku põhjal kindlaks ja võtab vastu alternatiivsed nende isikute suhtes kohaldatavad tervisele seotud piirangud, mis on vajalikud rahvatervise kaitsmiseks.“

7) Artikkel 23 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 23

Territooriumil toimuvad kontrollid

Sisepiiridel piirikontrolli puudumine ei mõjuta

a) riigisisest õigusest tulenevate politseikohustuste täitmist või muud avaliku võimu teostamist liikmesriikide pädevate asutuste poolt nende territooriumil, sealhulgas sisepiirialadel, niivõrd, kui selliste kohustuste täitmisel ei ole samaväärset toimet kontrollidega piiril. Võimu teostamine võib asjakohasel juhul hõlmata territooriumil tavapäraselt avalikku julgeolekut või avalikku korda ähvardavate ohtudega tegelemiseks kasutatava seire- ja järelevalvetehnoloogia kasutamist. Pädevate asutuste võimu teostamist ei käsitata samaväärsena kontrollidega piiril eelkõige juhul, kui meetmed vastavad kõigile järgmistele tingimustele:

- i) nende eesmärgiks ei ole piirikontroll;
- ii) nad tuginevad pädevate asutuste käsutuses olevale üldisele politseiteabele, või kui eesmärk on piirata nakkushaiguse levikut, rahvatervisealasele teabele, ja nende kogemustele, mis on seotud võimalike ohtudega avalikule julgeolekule või avalikule korrale, ning nende eesmärk on eeskätt
 - vöidelda piiriülese kuritegevusega;
 - vähendada ebaseaduslikku rännet või
 - piirata Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse kindlaks tehtud epideemiaohuga nakkushaiguse levikut;
- iii) neid kavandatakse ja rakendatakse viisil, mis erineb selgesti välispiiridel tehtavast korrapärasest isikukontrollist, sealhulgas juhul, kui neid rakendatakse transpordisõlmedes või otse reisijateveoteenuste osutaja pardal ja kui need põhinevad riskihindamisel;

- b) liikmesriigi võimalust lasta oma pädevatel asutustel või vedajatel teha riigisisese õiguse kohaselt isikute julgeolekukontrolli transpordisõlmedes, eeldusel et sellist kontrolli tehakse ka liikmesriigi piires reisivate isikute suhtes;
- c) liikmesriigi võimalust näha õigusaktiga ette kohustus omada või kanda kaasas dokumente;
- d) liikmesriigi võimalust näha õigusaktiga kolmanda riigi kodanikele ette tema territooriumil viibimisest teatamise kohustus ning majutust pakkuvate asutuste juhtide kohustus hoolitseda selle eest, et kolmanda riigi kodanikud, välja arvatud nendega koos reisivad abikaasad ja alaealsed, samuti reisirühmade liikmed, täidaksid ja allkirjastaksid registreerimisvormid, nagu see on sätestatud konventsioonis, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (edaspidi „Schengeni konventsioon“), täpsemalt selle artiklites 22 ja 45.“

8) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 23a

Sisepiirialadel kinni peetud isikute üleandmise menetlus

1. Ilma et see piiraks artikli 22 kohaldamist, sätestatakse käesolevas artiklis kooskõlas artikliga 23 piirialal kinni peetud kolmanda riigi kodaniku üleandmise menetlus, eeldusel et täidetud on järgmised tingimused:

- a) kolmanda riigi kodanik on peetud kinni kontrollide käigus, millesse on kaasatud mõlema liikmesriigi pädevad asutused kahepoolse koostöö raames, mis võib hõlmata eelkõige ühiseid politseipatrulle, kui liikmesriigid on kokku leppinud sellise menetluse kasutamises selle kahepoolse koostöö raames, ja
- b) selle kohta, et kolmanda riigi kodanik on saabunud otse teisest liikmesriigist, sealjuures on kindlaks tehtud, et kolmanda riigi kodanikul ei ole õigust viibida liikmesriigis, kuhu ta saabus, leidub selgeid märke, mis põhinevad isiku kinni pidanud asutustele vahetult kättesaadaval teabel, sealhulgas asjaomase isiku ütlustel, tema juurest leitud isikut tõendavatel, reisi- või muudel dokumentidel või asjaomastes riiklikes ja liidu andmebaasides tehtud otsingute tulemustel.

Lõigetes 1 ja 2 sätestatud menetlust ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (*) artikli 3 punktis 13 määratletud taotlejate suhtes ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1347 (**) artikli 3 punktis 4 määratletud rahvusvahelise kaitse saajate suhtes.

Sellise kolmanda riigi kodaniku üleandmisel, kelle puhul üleandev liikmesriik eeldab, et ta on alaealine, teavitab üleandev liikmesriik vastuvõtvat liikmesriiki sellest eeldusest ning mõlemad liikmesriigid tagavad, et kõik meetmed võetakse lapse huvides ja kooskõlas asjakohaste liikmesriigi õigusaktidega.

2. Erandina direktiivi 2008/115/EÜ artikli 6 lõikest 1 võivad liikmesriigi pädevad asutused juhul, kui käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud, otsustada anda asjaomase kolmanda riigi kodaniku XII lisas sätestatud korras viivitamata üle liikmesriigile, kust isik saabus.

3. Piirialadel kinni peetud ja käesolevas artiklis osutatud menetluse kohaselt üle antud kolmanda riigi kodanikul on õigus otsus edasi kaevata. Üleandmisotsuse edasikaebamine toimub üleandva liikmesriigi õiguse kohaselt. Asjaomastele kolmanda riigi kodanikele tagatakse tõhus õiguskaitsevahend kooskõlas põhiõiguste harta artikliga 47. Üleandev liikmesriik annab kolmanda riigi kodanikule keeles, millest ta aru saab või millest arusaamist võib temalt mõistlikult eeldada, ka kirjalikku teavet kontaktpunktide kohta, kust võib saada teavet esindajate kohta, kes on pädevad tegutsema asjaomaste kolmanda riigi kodanike nimel vastavalt riigisisesele õigusele. Kaebuse esitamisel ei ole peatavat mõju.

4. Kui üleandev liikmesriik kohaldab lõikes 2 osutatud menetlust, peab vastuvõttev liikmesriik võtma kõik vajalikud meetmed asjaomase kolmanda riigi kodaniku vastuvõtmiseks XII lisas sätestatud korras. Vastuvõttvas liikmesriigis kohaldatakse kõiki direktiivi 2008/115/EÜ asjakohaseid norme.

5. Liikmesriigid määravad oma kahepoolse koostöö raames kindlaks praktilise korra, sealhulgas selleks, et üldiselt vältida käesolevas artiklis osutatud menetluse kasutamist, eelkõige sisepiirilõikudel, kus piirikontroll on taaskehtestatud või seda on pikendatud.

6. Käesolevas artiklis sätestatud menetlus ei piira direktiivi 2008/115/EÜ artikli 6 lõikes 3 osutatud kehtivate kahepoolsete lepingute või kokkulepete kohaldamist.

7. Alates 11. juulist 2025 ja seejärel igal aastal esitavad liikmesriigid komisjonile XII lisa A osa punkti 4 kohaselt registreeritud andmed.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

(**) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1347, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).“

9) Artikli 24 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Liikmesriigid kõrvaldavad maanteepiiripunktides sisepiiridel kõik sujuvat liiklust takistavad tõkked, eelkõige kiiruspiirangud, mis ei ole seatud eranditult liiklusohutuse kaalutlustel või mis ei ole vajalikud artikli 23 punktis a osutatud tehnoloogia kasutamiseks.“

10) Artikkel 25 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 25

Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise või pikendamise üldraamistik

1. Kui sisepiirikontrollita alal tekib tõsine oht liikmesriigi avalikule korrale või sisejulgeolekule, võib kõnealune liikmesriik erandkorras taaskehtestada piirikontrolli kõikidel või teatavatel sisepiirilõikudel.

Avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardava tõsise ohu põhjuseks võib pidada eelkõige järgmist:

a) terroriaktid või -oht ning oht, mis tuleneb raskest organiseeritud kuritegevusest;

b) ulatuslik rahvatervise hädaolukord;

c) erakorraline olukord, mida iseloomustab kolmanda riigi kodanike ootamatu ulatuslik ebaseaduslik liikumine liikmesriikide vahel, mis koormab hästi ette valmistatud pädevate asutuste üldisi ressursse ja suutlikkust märkimisväärselt ning mis tõenäoliselt seab ohu sisepiirikontrollita ala üldise toimimise, nagu tõendavad teabeanalüüs ja kõik kättesaadavad andmed, sealhulgas asjakohastelt liidu asutustelt saadud andmed;

d) suuremahulised või kõrgetasemelised rahvusvahelised üritused.

2. Kõigil juhtudel taaskehtestatakse piirikontroll sisepiiridel üksnes viimase abinõuna. Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise ulatus ei tohi olla suurem ega selle kestus pikem, kui on rangelt vajalik tuvastatud tõsisele ohule reageerimiseks.

Artiklite 25a ja 28 kohaselt võib piirikontrolli taaskehtestada või seda pikendada üksnes juhul, kui liikmesriik on teinud kindlaks, et selline meede on vajalik ja proportsionaalne, võttes arvesse artikli 26 lõikes 1 osutatud kriteeriume, ning kontrolli pikendamise korral ka artikli 26 lõikes 2 osutatud riskihindamist. Piirikontrolli võib taaskehtestada ka kooskõlas artikliga 29, võttes arvesse artiklis 30 osutatud kriteeriume.

3. Kui sama tõsine oht püsib, võib sisepiiridel piirikontrolli pikendada kooskõlas artikliga 25a või 29, või kui oht on seotud ulatusliku rahvatervise hädaolukorraga, kooskõlas artikliga 28.

Sama tõsist ohtu peetakse püsivaks juhul, kui põhjendus, mille liikmesriik on enne piirikontrolli pikendamist esitanud, põhineb samadel alustel kui need, mis õigustasid piirikontrolli esialgset taaskehtestamist.“

11) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 25a

Menetlus juhuks, kui on tarvis võtta meetmeid ettenägematute või ettenähtavate sündmuste tõttu

1. Kui liikmesriigi avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardab tõsine ettenägematu oht, millele tuleb viivitamata reageerida, võib asjaomane liikmesriik erandkorras sisepiiridel piirikontrolli otsekohe taaskehtestada.

2. Samal ajal piirikontrolli taaskehtestamisega vastavalt käesoleva artikli lõikele 1 teavitab liikmesriik sellest Euroopa Parlamendi, nõukogu, komisjoni ja teisi liikmesriike kooskõlas artikli 27 lõikega 1.

3. Kui liikmesriik taaskehtestab sisepiiridel piirikontrolli lõike 1 alusel, võib piirikontroll jääda kehtima kuni üheks kuuks. Juhul kui tõsine oht avalikule korrale või sisejulgeolekule püsib sellest ajavahemikust kauem, võib liikmesriik pikendada sisepiiridel piirikontrolli edasisteks ajavahemikeks, kokku kuni kolmeks kuuks.

4. Kui liikmesriigis on ette näha tõsise ohu tekkimist avalikule korrale või sisejulgeolekule, teavitab ta kooskõlas artikli 27 lõikega 1 Euroopa Parlamenti, nõukogu, komisjoni ja teisi liikmesriike piirikontrolli kavandatavast taaskehtestamisest vähemalt neli nädalat ette, või võimalikult kiiresti, kui sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise vajaduse tekitanud asjaolud saavad liikmesriigile teatavaks vähem kui neli nädalat enne piirikontrolli kavandatavat taaskehtestamist.

5. Käesoleva artikli lõike 4 kohaldamise korral ja ilma et see piiraks lõike 6 kohaldamist, võib sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestada kuni kuueks kuuks. Juhul kui avalikule korrale või sisejulgeolekule avalduv tõsine oht püsib sellest ajavahemikust kauem, võib liikmesriik pikendada sisepiiridel piirikontrolli veel kuni kuue kuu pikkuste ajavahemike kaupa. Igast pikendamisest teavitatakse kooskõlas artikliga 27 Euroopa Parlamenti, nõukogu, komisjoni ja teisi liikmesriike, pidades kinni lõikes 4 osutatud tähtaegadest. Kui käesoleva artikli lõikest 6 ei tulene teisiti, rakendatakse sisepiiridel piirikontrolli maksimaalselt kaks aastat.

6. Kui liikmesriik leiab, et valitseb märkimisväärne erandlik olukord, mis seoses püsiva tõsise ohuga õigustab sisepiiridel piirikontrolli jätkamise vajadust kauem kui käesoleva artikli lõikes 5 osutatud maksimaalse ajavahemiku jooksul, teatab ta Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja teistele liikmesriikidele oma kavatsusest pikendada sisepiiridel piirikontrolli veel kuni kuueks kuuks. Kõnealune teatamine toimub vähemalt neli nädalat enne kavandatud pikendamist ja, võttes arvesse artikli 27a lõike 3 kohaselt esitatud komisjoni arvamust, hõlmab see artikli 26 lõike 2 kohast riskihindamist ning selles

a) põhjendatakse jätkuvat ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule;

b) tõendatakse, et teate esitamise ajal on alternatiivsed meetmed ohu kõrvaldamiseks osutunud või tunnistanud ebatõhusaks;

c) esitatakse sisepiiridel piirikontrolliga kaasnevad leevendusmeetmed;

d) esitatakse muu hulgas asjakohasel juhul sisepiiridel piirikontrolli kaotamiseks kaalutud vahendid, meetmed, tingimused ja ajakava.

Kolme kuu jooksul pärast esimeses lõigus osutatud teavitamist esitab komisjon uue arvamuse sisepiiridel piirikontrolli pikendamise vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta. Pärast teate saamist võib komisjon alustada omal algatusel või alustab otseselt mõjutatud liikmesriigi taotlusel konsulteerimisprotsessi kooskõlas artikli 27a lõikega 1.

Kui märkimisväärse erandliku olukorra puhul leiab käesolevas lõikes osutatud menetluse tulemusena kinnitust jätkuv vajadus sisepiiridel piirikontrolli järele ja esimeses lõigus osutatud täiendav kuue kuu pikkune ajavahemik ei ole piisav, et tagada tulemuslike alternatiivsete meetmete kättesaadavus püsiva ohu kõrvaldamiseks, võib liikmesriik otsustada pikendada sisepiiridel piirikontrolli veel üheks ja viimaseks täiendavaks kuni kuue kuu pikkuseks perioodiks kooskõlas teises lõigus osutatud riskihindamisega. Kui liikmesriik otsustab seda teha, teatab ta komisjonile viivitamata oma kavatsusest sisepiiridel piirikontrolli pikendada. Komisjon võtab viivitamata vastu soovitus selle kohta, kas selline viimane pikendamine on kooskõlas aluslepingutega, eelkõige vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega. Soovitus määratakse asjakohasel juhul koos teiste liikmesriikidega kindlaks ka kompensatsioonimeetmed, mida tuleb rakendada.“

12) Artikkel 26 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 26

Sisepiiridel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise ja pikendamise kriteeriumid

1. Selleks et teha kindlaks, kas sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamine artikli 25 lõike 2 kohaselt on vajalik ja proportsionaalne, hindab liikmesriik eelkõige järgmist:

a) sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise meetme asjakohasus, võttes arvesse tuvastatud tõsise ohu laadi ja iseäranis seda, kas sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamisega on võimalik avalikule korrale või sisejulgeolekule avalduvat ohtu piisavalt leevendada ning kas sellise taaskehtestamisega taotletavaid eesmärke on võimalik saavutada

i) alternatiivsete meetmetega, nagu proportsionaalne kontroll, mida tehakse territooriumisiselt tehtavate kontrollide raames vastavalt artikli 23 punktile a;

ii) artiklis 23a sätestatud menetluse abil;

iii) liidu õigusega ette nähtud muude politseikoostöö vormide abil;

iv) ühiste meetmetega, mis käsitlevad liikmesriikidesse reisimise ajutisi piiranguid, nagu on osutatud artikli 21a lõikes 2;

b) meetme tõenäoline mõju

i) isikute liikumisele sisepiirikontrollita alal ning

ii) piirialade toimimisele, võttes arvesse nende alade vahelisi tugevaid sotsiaalseid ja majanduslikke sidemeid.

2. Kui sisepiiridel piirikontrolli on rakendatud kuus kuud vastavalt artikli 25a lõikele 5, viib asjaomane liikmesriik läbi riskihindamise, mis hõlmab lisaks artikli 27 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud aspektidele ka käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud kriteeriumide uuesti hindamist.

3. Sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise või pikendamise järel tagavad asjaomased liikmesriigid asjakohased meetmed, millega leevendatakse piirikontrolli taaskehtestamise mõju isikutele ja kaubaveole, ning pööravad neid meetmeid võttes eriti suurt tähelepanu piirialade tugevatele sotsiaalsetele ja majanduslikele sidemetele ning hädavajalikke reise tegevatele isikutele.“

13) Artikkel 27 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 27

Sisepiiridel piirikontrolli ajutisest taaskehtestamisest ja pikendamisest teatamine ning riskihindamine

1. Liikmesriikide teated sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise või pikendamise kohta sisaldavad järgmist teavet:

a) piirikontrolli taaskehtestamise või pikendamise põhjus, sealhulgas kogu üksikasjalik teave selliste sündmuste kohta, mis ohustavad tõsiselt avalikku korda või sisejulgeolekut;

b) piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise või pikendamise ulatus, täpsustades sisepiirilõigu või sisepiirilõigud, kus sisepiiridel piirikontroll taaskehtestatakse või seda pikendatakse;

- c) ametlike piiripunktide nimed;
- d) piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise või pikendamise kuupäev ja kestus;
- e) vajalikkuse ja proportsionaalsuse hinnang, millele on osutatud artikli 26 lõikes 1, ning pikendamise korral hinnang, millele on osutatud artikli 26 lõikes 2;
- f) asjakohasel juhul meetmed, mida peavad võtma teised liikmesriigid.

Teate võivad ühiselt esitada kaks või enam liikmesriiki.

Teate esitamisel kasutavad liikmesriigid vormi, mille komisjon lõike 6 kohaselt kindlaks määrab.

2. Juhul kui kooskõlas artikli 25a lõikega 5 on piirikontrolli rakendatud kuus kuud, peab iga järgnev teade piirikontrolli pikendamise kohta sisaldama riskihindamist. Riskihindamises tuleb kirjeldada tõsise ohu ulatust ja eeldatavat arengut, eelkõige seda, kui kaua tõsine oht eeldatavasti püsib ja milliseid sisepiirilõike see tõenäoliselt mõjutab, ning esitada teave koordineerimismeetmete kohta, mida võetakse koos teiste liikmesriikidega, keda piirikontroll sisepiiridel mõjutab või tõenäoliselt mõjutab.

3. Kui liikmesriigid taaskehtestavad piirikontrolli või pikendavad seda artikli 25 lõike 1 punktis c osutatud olukorra tõttu, peab käesoleva artikli lõike 1 punkti e kohaselt nõutav hindamine hõlmama ka riskihindamist ja teavet ootamatu ulatusliku ebaseadusliku liikumise kohta, sealhulgas kogu teave, mis on saadud asjaomastelt liidu asutustelt kooskõlas nende vastavate volitustega, samuti asjakohastest infosüsteemidest saadud andmete analüüs.

4. Asjaomane liikmesriik esitab komisjoni taotluse korral lisateabe, sealhulgas teabe koordineerimismeetmete kohta, mida võetakse koos liikmesriikidega, keda piirikontrolli kavandatav pikendamine sisepiiridel mõjutab, ning lisateabe, mida on vaja artiklites 23 ja 23a osutatud meetmete võimaliku rakendamise hindamiseks.

5. Avaliku julgeolekuga seotud põhjendatud juhtudel ei ole liikmesriigid kohustatud esitama kogu käesoleva artikli lõigetes 1–4 osutatud teavet, arvestades käimasolevate uurimiste konfidentsiaalsust. Lõike 1 või 2 kohase teate esitamisel võib liikmesriik vajaduse korral ja riigisisese õiguse alusel otsustada osa edastatavast teabest, eelkõige riskihindamised, salastada. Teabe salastamine ei välista teiste, sisepiiridel piirikontrolli ajutisest taaskehtestamisest mõjutatud liikmesriikide juurdepääsu teabele asjakohaste ja turvaliste kanalite kaudu. Selline salastamine ei takista liikmesriiki tegemast kättesaadavaks teavet Euroopa Parlamendile. Käesoleva artikli alusel Euroopa Parlamendile edastatud teabe ja dokumentide edastamine ja käsitlemine ei hõlma lõikes 2 osutatud riskihindamisi ning peab vastama salastatud teabe edastamise ja käsitlemise normidele.

6. Komisjon võtab vastu rakendusakti, et määrata kindlaks käesoleva artikli lõike 1 kolmandas lõigus osutatud vorm, ja teeb selle vormi internetis kättesaadavaks. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 38 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“

14) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 27a

Liikmesriikidega korraldatavad konsultatsioonid ja komisjoni arvamus

1. Pärast artikli 27 lõike 1 alusel esitatud teadete kättesaamist võib komisjon alustada omal algatusel või alustab sisepiiridel piirikontrollist otseselt mõjutatud liikmesriigi taotlusel konsulteerimisprotsessi, sealhulgas korraldab kohtumisi sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamist või selle pikendamist kavandava liikmesriigi ja teiste liikmesriikide, eriti sellistest meetmetest vahetult mõjutatud liikmesriikide ning asjaomaste liidu asutuste vahel.

Konsulterimise eesmärk on uurida eelkõige avalikku korda või sisejulgeolekut ähvardavat ohtu ja sisepiiridel piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise vajalikkust ja proportsionaalsust ning, võttes arvesse alternatiivsete meetmete asjakohasust, ja kui piirikontroll on juba taaskehtestatud, piirikontrolli mõju, ja viise, kuidas tagada liikmesriikidevahelise vastastikuse koostöö rakendamine piirikontrolli taaskehtestamise tingimustes.

Sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestada või pikendada kavatsev liikmesriik võtab konsulterimise tulemusi arvesse, kui ta otsustab, kas taaskehtestada või pikendada sisepiiridel piirikontrolli, ning kui ta teostab sisepiiridel piirikontrolli.

2. Pärast sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise või pikendamise kohta esitatud teadete saamist esitab komisjon või võib esitada mõni liikmesriik, ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artikli 72 kohaldamist, arvamuse, kui tal on kas teates ja riskihindamises sisalduva teabe või lisateabe põhjal kahtlusi sisepiiridel piirikontrolli kavandatava taaskehtestamise või pikendamise vajalikkuse või proportsionaalsuse suhtes.

3. Pärast seda, kui komisjon on saanud teate sisepiiridel piirikontrolli pikendamise kohta vastavalt artikli 25a lõikele 4, esitab ta juhul, kui piirikontrolli pikendamisega kaasneb pidev sisepiiridel piirikontroll kestusega kokku 12 kuud, oma arvamuse sisepiiridel piirikontrolli vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta.

Komisjoni arvamus sisaldab vähemalt järgmist:

- a) hinnang selle kohta, kas sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamine või pikendamine vastab vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele;
- b) hinnang selle kohta, kas tõsise ohu kõrvaldamiseks on piisavalt uuritud alternatiivseid meetmeid.

Kui hinnatakse sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamist ning leitakse, et see on kooskõlas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttega, sisaldab arvamus asjakohasel juhul soovitusi liikmesriikidevahelise koostöö parandamiseks, et piirata sisepiiridel piirikontrolli mõju ja aidata kaasa püsiva ohu vähendamisele.

4. Lõikes 2 või 3 osutatud arvamuse esitamise korral algatab komisjon kooskõlas lõikega 1 konsulterimisprotsessi, et arutada seda arvamust liikmesriikidega.“

15) Artikkel 28 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 28

Erimehhanism juhuks, kui ulatuslik rahvatervise hädaolukord seab ohtu sisepiirikontrollita ala üldise toimimise

1. Kui komisjon teeb kindlaks, et üks ja sama ulatuslik rahvatervise hädaolukord mõjutab mitut liikmesriiki ja seetõttu on ohus sisepiirikontrollita ala üldine toimimine, võib ta teha nõukogule ettepaneku võtta vastu rakendusotsus, millega lubatakse liikmesriikidel taaskehtestada piirikontroll, sealhulgas asjakohased liikmesriikide ja liidu tasandil kehtestatavad leevendusmeetmed, kui artiklites 21a ja 23 osutatud meetmed ei ole ulatusliku rahvatervise hädaolukorra kõrvaldamiseks piisavad. Liikmesriigid võivad paluda komisjonil esitada nõukogule selline ettepanek.

2. Lõikes 1 osutatud nõukogu rakendusotsus hõlmab kuni kuue kuu pikkust ajavahemikku, ja kui ulatuslik rahvatervise hädaolukord püsib, võib seda komisjoni ettepaneku põhjal pikendada veel kuni kuueks kuuks, võttes arvesse lõikes 4 osutatud läbivaatamist.

3. Kui liikmesriigid taaskehtestavad piirikontrolli või pikendavad seda lõikes 1 osutatud ulatusliku rahvatervise hädaolukorra tõttu, põhineb see piirikontroll nimetatud otsusel alates lõikes 1 osutatud nõukogu rakendusotsuse jõustumisest.

4. Komisjon vaatab lõikes 1 osutatud ulatusliku rahvatervise hädaolukorra muutumise ja kõnealuses lõikes osutatud nõukogu rakendusotsuse kohaselt võetud meetmete mõju korrapäraselt läbi, et hinnata, kas need meetmed on endiselt põhjendatud, ja, kui need seda pole, teha ettepanek sisepiiridel piirikontrolli kaotamiseks niipea kui võimalik.

5. Liikmesriigid teavitavad lõikes 1 osutatud nõukogu otsuse alusel taaskehtestatud sisepiiridel piirikontrollist viivitamata Euroopa Parlamenti, nõukogu, komisjoni ja teisi liikmesriike.

6. Liikmesriigid võivad võtta muid artiklis 23 osutatud meetmeid, et piirata piirikontrolli ulatust sisepiiridel. Komisjon võtab neid meetmeid arvesse käesoleva artikli lõikes 4 osutatud läbivaatamisel.“

16) Artikkel 33 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 33

Aruanne sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise kohta

1. Sisepiiridel piirikontrolli teinud liikmesriigid esitavad nelja nädala jooksul pärast sisepiiridel piirikontrolli kaotamist Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile aruande sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise ja asjakohasel juhul selle pikendamise kohta.

2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, esitab asjaomane liikmesriik, kes pikendab piirikontrolli vastavalt artikli 25a lõikele 5, selle kohta aruande 12 kuu möödudes, ja seejärel 12 kuu järel, kui piirikontroll erandkorras säilitatakse.

3. Aruandes antakse eelkõige ülevaade piirikontrolli vajalikkuse ja proportsionaalsuse esialgsest ja järelhindamisest, artiklis 26 osutatud kriteeriumide täitmisest, kontrolli toimimisest, praktilisest koostööst naaberliikmesriikidega, kontrolli mõjust isikute vabale liikumisele, eeskätt piirialadel, ning sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise tulemuslikkusest, sealhulgas piirikontrolli taaskehtestamise vajalikkuse ja proportsionaalsuse järelhindamisest.

4. Komisjon võtab vastu rakendusakti, et kehtestada sellise aruande ühtne vorm, ja teeb selle internetis kättesaadavaks. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 38 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

5. Komisjon võib esitada oma arvamuse ühel või mitmel sisepiiril või selle lõikudel piirikontrolli ajutise taaskehtestamise järelhindamise kohta.

6. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule vähemalt kord aastas aruande sisepiirikontrollita ala toimimise kohta (edaspidi „Schengeni olukorda käsitlev aruanne“). Komisjon võib arutada Schengeni olukorda käsitlevat aruannet ka eraldi Euroopa Parlamendi ja nõukoguga. Aruanne sisaldab loetelu kõigist vaadeldaval aastal tehtud sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamise otsustest ning komisjoni võetud meetmetest seoses sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamisega. Aruandes pööratakse erilist tähelepanu piirikontrollidele, mida on rakendatud kauem kui 12 kuud. Samuti sisaldab see hinnangut aruandega hõlmatud ajavahemikul taaskehtestatud ja pikendatud piirikontrolli vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta ning teavet suundumuste kohta sisepiirikontrollita alal seoses kolmanda riigi kodanike ebaseadusliku liikumisega, võttes arvesse asjaomastelt liidu asutustelt saadud teavet ning asjakohastest infosüsteemidest saadud andmeanalüüsi.“

17) Artikkel 36 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 36

Lisade muutmine

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 37 vastu delegeeritud õigusakte III, IV ja VIII lisa muutmiseks.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 37 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust ja lisada XI lisa B osasse hädavajalikke reise tegevate isikute kategooriaid.

3. Igakülselt põhjendatud juhtudel, mis on seotud ulatusliku rahvatervise hädaolukorra laadiga, ja kui tungiv kiireloomulisus seda nõuab, kohaldatakse käesoleva artikli lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktide suhtes artiklis 37a sätestatud menetlust.“

18) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 37a

Kiirmenetlus

1. Käesoleva artikli kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub viivitamata ja seda kohaldatakse seni, kuni selle suhtes ei esitata vastuväidet kooskõlas lõikega 2. Delegeeritud õigusakti teatavakstegemisel Euroopa Parlamendile ja nõukogule põhjendatakse kiirmenetluse kasutamist.

2. Nii Euroopa Parlament kui ka nõukogu võivad delegeeritud õigusakti suhtes esitada vastuväiteid artikli 37 lõikes 5 osutatud korras. Sellisel juhul tunnistab komisjon pärast seda, kui Euroopa Parlament või nõukogu teatab oma otsusest esitada vastuväide, õigusakti viivitamata kehtetuks.“

19) Artikli 39 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„h) teabe piirialadena käsitatavate alade kohta ja selles tehtavad muudatused.“

20) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 42b

Piirialasid käsitleva teabe esitamine

Hiljemalt 11. jaanuariks 2025 määravad kõik ühiste sisepiiridega liikmesriigid tihedas koostöös kindlaks oma territooriumil paiknevad alad, mida käsitatakse piirialadena, võttes arvesse nendevahelisi tugevaid sotsiaalseid ja majanduslikke sidemeid, ning teatavad nendest komisjonile.

Liikmesriigid teatavad komisjonile ka kõigist asjakohastest muudatustest.“

21) Käesoleva määruse lisas esitatud tekst lisatakse määruse (EL) 2016/399 XI ja XII lisana.

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel, 13. juuni 2024

Euroopa Parlamendi nimel

eesistuja

R. METSOLA

Nõukogu nimel

eesistuja

M. MICHEL

LISA

„XI LISA

Hädavajalik reisimine

A OSA

Artikli 21a lõikes 4 osutatud isikute kategooriad:

1. tervishoiutöötajad, tervishoiuvaldkonna teadlased ja eakate hoolekande töötajad;
2. piirialatöötajad;
3. transporditöötajad;
4. diplomaadid, rahvusvaheliste organisatsioonide töötajad ja rahvusvaheliste organisatsioonide kutsutud isikud, kelle füüsiline kohalolu on nende organisatsioonide hea toimimise jaoks vajalik, sõjaväelased ning humanitaarabi- ja elanikkonnakaitse töötajad oma tööülesannete täitmisel;
5. transiitreisijad;
6. reisijad, kes reisivad mõjuvatel perekondlikel põhjustel;
7. meremehed;
8. isikud, kes vajavad rahvusvahelist kaitset või peavad sisenema muul humanitaarsel põhjusel.

B OSA

Artikli 21a lõikes 5 osutatud isikute kategooriad:

1. naaberriigis alusharidust omandavad ja lastehoius käivad lapsed ning haridust omandavad õpilased ning neid saatvad eestkostjad, kes ületavad piiri sellise hariduse saamise eesmärgil, samuti üliõpilased või isikud, kes reisivad hariduslikel eesmärkidel;
2. hooajatöötajad, sealhulgas toiduainete tootmisega tegelevad töötajad;
3. isikud, kes reisivad loomade hooldamisega seotud mõjuvatel põhjustel või üksikjuhtudel põllumajanduses ja metsanduses vajalike meetmete võtmiseks;
4. kõrgelt kvalifitseeritud töötajad ning keskse tähtsusega ja teadustöötajad, kelle töö on majanduse, ühiskonna või julgeoleku seisukohast vajalik ning kelle tööülesannete täitmist ei saa edasi lükata või täita välismaal;
5. riigikaitse, avaliku korra, rahvatervise ja riikliku julgeolekuga tegelevate ametiasutuste töötajad, st politsei, piiripolitsei, immigratsiooni-, rahvatervise ja kodanikukaitseteenistuste jms töötajad või õiguskaitseasutuste esindajad, kui reisimine on seotud ametikohustuste täitmisega, sealhulgas elutähtsa taristu käitamise ja hooldamise eest vastutavad töötajad;
6. kalurid ja isikud, kes töötavad või osutavad teenuseid laevadel või avamere kaevandamis- ja puurplatvormidel, tuginedes muule töösuhtele kui merendusvaldkonna tööleping;
7. isikud, kes sisenevad liikmesriiki oluliste meditsiiniteenuste saamise eesmärgil, sealhulgas alarmsõidukites viibijad;
8. hädavajalikku reisi tegeva isiku abikaasa, registreeritud partner või elukaaslane ja lapsed, sealhulgas perekonna taasühinemise eesmärgil reisivad kolmanda riigi kodanikud;
9. kolmanda riigi kodanikud, kes reisivad kohtukutse alusel kohtusse ilmumiseks;
10. isikud, kellel on Rahvusvahelise Ajakirjanike Föderatsiooni väljastatud rahvusvaheline pressikaart;
11. hooldust vajavad isikud, kes reisivad oma hooldajate juurde.

XII LISA

A OSA

Sisepiirialadel kinni peetud isikute üleandmise menetlus

1. Üleandmisotsus, mis on tehtud artikli 23a lõike 2 kohaselt, esitatakse käesoleva lisa B osas sätestatud standardvormil, mille täidab riiklik pädev asutus. Otsus jõustub viivitamata.
2. Täidetud standardvorm antakse asjaomasele kolmanda riigi kodanikule, kes kinnitab üleandmisotsuse kättesaamist, allkirjastades vormi, ja talle antakse allkirjastatud vormi koopia.
Juhul kui kolmanda riigi kodanik standardvormi allkirjastamisest keeldub, teeb pädev asutus keeldumise kohta märke vormi lahtrisse „Märkused“.
3. Üleandmisotsuse teinud riiklikud asutused registreerivad andmed käesoleva lisa B osas esitatud standardvormil.
4. Üleandmisotsuse teinud riiklikud asutused teatavad komisjonile igal aastal teistesse liikmesriikidesse üle antud isikute arvu ning märgivad liikmesriigi(d), kuhu isikud üle anti, põhjused, miks neil isikutel ei olnud õigust liikmesriigis viibida, ja võimaluse korral kinnipeetud kolmanda riigi kodanike kodakondsuse.
5. Piirialal kinni peetud ja käesoleva menetluse kohaselt üle antud kolmanda riigi kodanikul on õigus otsus edasi kaevata. Üleandmisotsuse edasikaebamine toimub riigisisese õiguse kohaselt. Kolmanda riigi kodanikule tagatakse tõhus õiguskaitsevahend kooskõlas põhiõiguste harta artikliga 47. Kolmanda riigi kodanikule antakse keeles, millest ta aru saab või millest arusaamist võib temalt mõistlikult eeldada, ka kirjalik ülevaade kontaktpunktidest, kust võib saada teavet esindajate kohta, kes on pädevad tegutsema asjaomase kolmanda riigi kodaniku nimel vastavalt riigisisesele õigusele. Edasikaebuse esitamisel ei ole peatavat mõju.
6. Riiklikud pädevad asutused tagavad, et kolmanda riigi kodanik, kelle suhtes on tehtud üleandmisotsus, antakse artikli 23a lõike 1 punktis a osutatud kahepoolse koostöö raames üle vastuvõtva liikmesriigi pädevatele asutustele. Üleandmine toimub viivitamata, ent hiljemalt 24 tunni jooksul. Pärast seda ei saa üleandmismenetlust läbi viia ja asjakohasel juhul kohaldatakse direktiivi 2008/115/EÜ asjakohaseid norme. Vastuvõtva liikmesriigi riiklikud pädevad asutused teevad üleandva liikmesriigi riiklike pädevate asutustega sel eesmärgil koostööd.

B OSA

Sisepiirialadel kinni peetud isikute üleandmiseks ette nähtud standardvorm

Riigi nimi

Riigi logo (vastava ameti nimi)

ÜLEANDMISMENETLUS PIIRIALADEL

(Kuupäev) _____ (kellaeg) _____ asukohas (märkige lähedal asuva sisepiiri liik või muu asjakohane teave,

mis _____ on _____ seotud _____ kinnipidamisega _____ vastavalt _____ Schengeni _____ piirieskirjade artiklile 23a) _____

Meie, allakirjutanute, _____ ees on:

Isikuandmed (kui need on kättesaadavad)

Perekonnanimi _____ Eesnimi _____

Sünniaeg _____ Sünnikoht _____ Sugu _____

Kodakondsus _____ Elukoht _____

Isikut tõendava dokumendi liik _____ number _____

Välja antud (koht) _____ kuupäev _____

Viisa number (kui viisa on olemas) _____ liik _____

välja andnud asutus _____

Kehtivus alates _____ kuni _____

Välja antud ajavahemikuks _____ päeva: _____

Saabus (kust) _____, kasutades selleks _____ (märkida kasutatud transpordivahend, nt lennu number).

Isikut on teavitatud, et ta antakse vastavalt Schengeni piirieskirjade artiklile 23a üle (kuhu): _____

Põhjused, mille tõttu isikul ei ole õigust liikmesriigis viibida:

Märkused

Isik keeldus vormi allkirjastamast.

Asjaomane isik _____ Vastutavad asutused _____

Asjaomane isik võib üleandmisotsuse riigisisese õiguse alusel edasi kaevata. Asjaomane isik saab käesoleva dokumendi koopia (iga riik peab viitama edasikaebamise õigust käsitlevatele riigisisestele õigusaktidele ja edasikaebamise korrale, samuti kontaktpunktile, kust võib saada teavet esindajate kohta, kes on pädevad asjaomase kolmanda riigi kodaniku nimel tegutsema).“
